

Seznam podhesel – verze 2019

V MeSH 2019 je 76 podhesel. V aktualizaci MeSH 2019 byla smazána 3 podhesla:

pracovní síly (manpower), MA, man

sekrece (secretion), SE, secret

využití (utilization), UT, util

Poznámky k jejich nahrazení viz níže u jednotlivých podhesel.

Vysvětlivky k seznamu podhesel:

[modré zvýraznění](#) - přechod na odkazy celých záznamů podhesel v Pokročilém hledání v portálu Medvik

[zelené zvýraznění](#) – smazané podheslo

U všech podhesel jsou uvedeny jejich anglické ekvivalenty, používané zkratky, povolené kategorie, u kterých lze jednotlivá podhesla užít, a definice. Podrobnější instrukce pro správné užití podhesel lze vyhledat v jejich celých záznamech.

[Fialové zvýraznění](#) - vysvětlující poznámka

[abnormality](#) (abnormalities), AB, abnorm

Užij u orgánů pro vrozené defekty způsobující změny v morfologii orgánu; užij také pro abnormality u zvířat.

A1-5,7-10,13,14,17; B2

[agonisté](#) (agonists), AG, agon

Užívá se u chemikálií, léků a endogenních substancí k označení substancí nebo působků, které mají afinitu k receptoru a vnitřní aktivitu na receptoru, tj. schopnost způsobit takovou změnu, která spouští příslušnou reakci.

D1-7,9-17,19-23

[analogy a deriváty](#) (analog & derivatives), AA, analogs

Užij u léků a chemických látek se stejným molekulárním základem nebo podobnou elektronovou strukturou, ale lišících se adicí nebo substitucí jiných atomů nebo molekul. Užij tam, kde neexistuje specifický chemický deskriptor a žádný vhodný nadřazený (skupinový) deskriptor.

D3

[analýza](#) (analysis), AN, anal

Užij pro kvalitativní a kvantitativní stanovení substancí nebo jejich složek a metabolitů. Užij jak pro metodologii, tak pro výsledky. Pro chemickou analýzu tkání, nádorů, tělesných tekutin, organismů, a rostlin užij podheslo "chemie". Pro analýzu látek v krvi, mozkomíšním moku a moči užij podhesla "krev", "mok mozkomíšní", "moč".

D

[anatomie a histologie](#) (anatomy & histology), AH, anat

Užij u orgánů, částí těla a tkání pro normální popisnou anatomii a histologii; užij pro normální anatomii a histologii zvířat a rostlin.

A1-5,7-10,13-14,17; B2,6

[antagonisté a inhibitory](#) (antagonists & inhibitors), AI, antag

Užij u chemikálií, léků a endogenních látek k označení látek, které působí proti jejich biologickým účinkům jakýmkoliv mechanismy.

D1-17,19-23

[aplikace a dávkování](#) (administration & dosage), AD, admin

Užij ve spojení s léky pro dávkové formy, způsoby podávání, frekvenci a délku podávání, dávky léků a účinky těchto faktorů.

D

[biosyntéza](#) (biosynthesis), BI, biosyn

Užij pro tvorbu chemických látek v organismech, v živých buňkách nebo pro tvorbu chemických látek subcelulárními frakcemi.

D6,8-9,11-13,17,24

[cytologie](#) (cytology), CY, cytol

Užij pro normální buněčnou morfologii jedno- a vícebuněčných organismů.

A2-10,12-16; B1,3,5-7

[dějiny](#) (history), HI, hist

Užij pro historické aspekty jakéhokoliv předmětu, včetně stručné historické poznámky. Nepatří sem kazuistiky.

C;D;E; F3-4; G1-2; I; J; M; N2-4

[diagnóza](#) (diagnosis), DI, diag

Užij u nemocí pro všechny aspekty diagnózy včetně vyšetřování, diferenciální diagnózy a prognózy; vyjma depistáže, pro kterou se užívá podheslo "prevence a kontrola". Pro radiologickou diagnózu se používají podhesla "rentgendiagnostika" a "radioizotopová diagnostika". Pro diagnózu ultrazvukem užij podheslo "ultrasonografie".

C; F3

[diagnostické zobrazování](#) (diagnostic imaging), DG, diag image

Užij pro vizualizaci anatomické struktury nebo pro diagnózu onemocnění. Mezi běžně používané zobrazovací techniky patří rentgen, radionuklidové zobrazování, termografie, tomografie a ultrasonografie.

Indexační pravidla pro podheslo / DG: Použít u deskriptorů pro nemoci/orgány. Koordinovat se specifickou diagnostickou technikou. Nekoordinovat s deskriptorem DIAGNOSTICKÉ ZOBRAZOVÁNÍ; který je určen pouze pro všeobecné články.

bez uvedení kategorie

[dietoterapie](#) (diet therapy), DH, diet ther

Užij u nemocí pro dietetické zvládnutí choroby. Pro podávání vitamínů a minerálních látek použij podheslo "farmakoterapie".

C; F3

[ekonomika](#) (economics), EC, econ

Užij pro ekonomické aspekty a rovněž pro všechna hlediska finanční správy. Patří sem rovněž zakládání nadací a poskytování příspěvků.

C; D; E; F3; G1,2; I2,3; J; N2-4

[embryologie](#) (embryology), EM, embryol

Užij u orgánů a částí těla a u deskriptorů zvířat pro embryonální a fetální vývoj; také užij u nemocí, kde embryonální faktory přispívají k postnatálním poruchám.

A1-5,7-10,13-14,17; B2,6; C

[enzymologie](#) (enzymology), EN, enzymol

Užij u organismů, kromě obratlovců (tj. deskriptorů z kategorie B2), a u orgánů a tkání, také užij u nemocí pro enzymy v průběhu nemoci. Nepatří sem diagnostické enzymatické testy, pro ně užij podheslo "diagnóza".

A2-17; B1,3-7; C; F3

[epidemiologie](#) (epidemiology), EP, epidemiol

Užij u nemocí pro rozšíření nemoci, faktorů, které způsobují nemoc, a vlastností nemoci v definované populaci; včetně incidence, frekvence, prevalence, endemických a epidemických vzplanutí, patří sem také přehledy a odhady nemocnosti v zeměpisných oblastech a u stanovených populací. Nepatří sem úmrtnost, pro ni užij podheslo "mortalita".

C; F3; Z

[etika](#) (ethics), ES, ethics

Užij u technik a aktivit pro diskusi a analýzu týkající se lidských a sociálních hodnot.

E1-4,6,7; F3; G1,2,4-11; I2,3; J1, N2-4

[etiologie](#) (etiology), ET, etiol

Užij u nemocí pro příčinné faktory včetně mikroorganismů, včetně faktorů prostředí a faktorů sociálních a osobních zvyků, které přispívají ke vzniku nemoci. Patří sem i patogeneze.

C; F3

[etnologie](#) (ethnology), EH, ethnol

Užij u nemocí pro etnická a rasová hlediska a u zeměpisných hesel k označení místa původu skupiny lidí.

C1-21,23; F3; Z

[farmakokinetika](#) (pharmacokinetics), PK, pharmacokin

Užij pro mechanismus, dynamiku a kinetiku absorpce, biotransformace, distribuce, uvolňování, transportu, využívání a vylučování exogenních chemikálií a léků jako funkci dávky, rozsahu a rychlosti metabolických procesů.

D1-23,25-27

[farmakologie](#) (pharmacology), PD, pharmacol

Užij pro léky a exogenně podávané chemické látky pro jejich účinky na živé tkáně a organismy, včetně zrychlení a inhibice fyziologických a biochemických procesů a jiných farmakologických mechanismů účinku.

D

[farmakoterapie](#) (drug therapy), DT, drug ther

Užij u nemocí pro terapeutické podávání léků, chemických látek a antibiotik. Pro dietoterapii a radioterapii použij stejně znějící podhesla. Nepatří sem také imunoterapie a terapie biologickými preparáty, kdy se užívá podheslo "terapie".

C; F3

[fyziologie](#) (physiology), PH, phisiol

Užij u orgánů, tkání, buněk a fyziologických procesů jednobuněčných a mnohobuněčných organismů pro normální funkci. Užij také pro biochemické látky vzniklé endogenně pro jejich fyziologickou úlohu.

A; B; D6,8,11-13,17,24; G4-11,14

[genetika](#) (genetics), GE, genet

Užij pro mechanismy dědičnosti a genetiky u organismů pro genetické základy normálních a patologických stavů a pro genetická hlediska endogenních chemických látek; patří sem biochemické a molekulární vlivy na genetický materiál.

B; C; D6,8,11-13,17,24; F3; G4-11,14

[chemická syntéza](#) (chemical synthesis), CS, chem syn

Užij pro chemickou přípravu sloučenin in vitro. Pro tvorbu chemických látek v organismu, živých buňkách nebo subcelulárních frakcích užij podheslo "biosyntéza".

D2-23,25-27

[chemicky indukované](#) (chemically induced), CI, chem ind

Užij u nemocí, syndromů, vrozených malformací nebo symptomů způsobených chemikáliemi u člověka nebo zvířat.

C1-20,22,23; F3

[chemie](#) (chemistry), CH, chem

Užij u chemikálií, biologických a nebiologických látek pro jejich složení, strukturu, charakteristiku a vlastnosti, také užij pro chemické složení nebo obsah orgánů, tkání, nádorů a tělesných tekutin. Nepatří sem chemická analýza, chemická syntéza a stanovení látek, zde užij podhesla "analýza", "chemická syntéza" a "izolace a purifikace."

A2-17; B1,3-7; C4; D

[chirurgie](#) (surgery), SU, surg

Užij pro operativní postupy na orgánech, částech těla nebo tkáních při léčení nemocí, včetně chirurgie pomocí laseru. Pro transplantaci použij podheslo "transplantace".

A1-5,7-10,13,14,17; B2; C; F3

[imunologie](#) (immunology), IM, immunol

Užij pro imunologické studie tkání, orgánů, mikroorganismů, hub, virů a zvířat, včetně imunologických aspektů nemocí. Také užij pro chemické látky jako jsou antigeny nebo hapteny. Nepatří sem imunologické procedury užitý pro diagnostiku, prevenci nebo terapeutické účely, pro které se užívají podhesla "diagnóza", "prevence a kontrola" a "terapie".

A2-17; B; C; D1-24,27; F3; G4-10,14

[inervace](#) (innervation), IR, innerv

Užij pro inervaci orgánů, částí těla nebo tkání.

A1-5,7,9,10,13,14,17

[izolace a purifikace](#) (isolation & purification), IP, isol

Užij u bakterií, virů, hub, prvoků a červů pro izolaci čistých kmenů nebo pro průkaz jejich přítomnosti nebo identifikaci organismů pomocí analýzy DNA, imunologických metod nebo jiných metod včetně kultivačních technik. Užij také u biologických látek a chemikálií pro izolaci a purifikaci složek.

B3-5,7; D

[klasifikace](#) (classification), CL, class

Užij pro taxonomii nebo jiné systematické nebo hierarchické klasifikační systémy.

A11,15; B; C; D; E1-4,6,7;F3; G1,2; I2,3; J; M; N2-4

[komplikace](#) (complications), CO, compl

Užij u nemocí k označení koexistující nebo následné okolnosti, tj. koexistující nemoci, komplikace nebo následků.

C; F3

[krev](#) (blood), BL, blood

Užij pro výskyt nebo analýzu látek v krvi; také pro vyšetřování krve a její změny v průběhu nemoci. Pro sérodiagnózu užij podheslo "diagnóza" a pro sérologii podheslo "imunologie".

B2; C; D1-24,27; F3

[krevní zásobení](#) (blood supply), BS, blood supply

Užij pro arteriální, kapilární a žilní systém orgánu nebo tělesné krajiny tam, kde neexistuje specifický deskriptor pro cévu. Patří sem rovněž průtok krve orgánem.

A1-5,8-10,13,14,17; C4

[metabolismus](#) (metabolism), ME, metab

Užij u orgánů, buněk a subcelulárních frakcí, organismů a nemocí pro biochemické změny a metabolismus; u léků a chemikálií pro anabolické procesy (přeměna malých molekul na velké) a katabolické změny (rozpad komplexních molekul na jednoduché). Pro biosyntézu, enzymologii, farmakokinetiku a sekreci užij příslušná, stejně znějící podhesla.

A2-17; B; C; D; F3

[metody](#) (methods), MT, methods

Užij pro techniky, procedury a metodiky.

E1-5; G1,2;

[mikrobiologie](#) (mikrobiology), MI, microbiol

Užij u orgánů, zvířat a vyšších rostlin a u nemocí pro mikrobiologické studie zahrnující bakterie, riketsie a fungi. Pro parazity užij podheslo "parazitologie". Pro viry užij podheslo "virologie".

A; B1,2,6; C; E7; F3; J2

[moč](#) (urine), UR, urine

Užij pro výskyt nebo analýzu látek obsažených v moči, také pro vyšetřování moči nebo změny moči v průběhu nemoci.

B2; C; D1-24,27; F3

[mok mozkomíšní](#) (cerebrospinal fluid), CF, csf

Užij pro výskyt nebo analýzu látek v mozkomíšním moku, také pro vyšetřování změn v mozkomíšním moku v průběhu nemoci.

B2; C; D1-24,27; F3

[mortalita](#) (mortality), MO, mortal

Užij u nemocí pro statistiku úmrtnosti a u chirurgických procedur a technik pro úmrtí jimi způsobená.

C; E1,3,4; F3

[nedostatek](#) (deficiency), DF, defic

Užij u endo- a exogenních látek, které chybějí nebo se vyskytují ve sníženém množství v porovnání k normálním potřebám organismu nebo biologického systému.

D8,12

[normy](#) (standards), ST, stand

Užij s deskriptory pro vybavení, pracovníky a programy, pro vývoj, testování a aplikaci norem adekvátních nebo přijatelných výkonů. Užij u chemikálií a léků pro normy identifikace, kvality a účinnosti. Patří sem hygienické nebo bezpečnostní normy v průmyslu a povoláních.

D1-23,25-27; E; F4; G1,2; I2; J; N2-4

[organizace a řízení](#) (organization & administration), OG, organ

Užij pro strukturu administrativy a řízení.

G1,2; I2; N2,4

[ošetřování](#) (nursing), NU, nurs

Užij u nemocí pro ošetrovatelskou péči a ošetrovatelské techniky včetně ošetřování při diagnostických, terapeutických a preventivních výkonech.

C; E1,3,4; F3

[otrava](#) (poisoning), PO, pois

Užij u léků, chemikálií a průmyslových materiálů způsobujících otravu lidí a zvířat, akutní nebo chronickou ať již je náhodná, z povolání, sebevražedná, způsobená omylem v medikaci, nebo v důsledku expozice v zamořeném prostředí.

B6; D; J2

[parazitologie](#) (parasitology), PS, parasitol

Užij u zvířat, vyšších rostlin, orgánů a nemocí pro parazitární faktory. Neužívej tehdy, když z diagnózy vyplývá, že nemoc je způsobena parazity.

A; B1,2,6; C; E7; F3; J2

[patofyziologie](#) (physiopathology), PP, physiopathol

Užij u orgánů a nemocí pro porušené funkce při nemoci.

A1-5,7-10,13,14,17; C; F3

[patogenita](#) (pathogenicity), PY, pathogen

Užij u mikroorganismů, virů a parazitů pro studium jejich schopnosti způsobovat nemoci u člověka a zvířat.

B1,3-5,7

[patologie](#) (pathology), PA, pathol

Užij u orgánů, tkání a buněčných struktur v průběhu nemoci.

A1-11,13-17; C; F3

[pracovní síly \(manpower\)](#), MA, man

(Užij u oborů a programů pro požadavky, doplňování, rozmísťování, přijímání a využívání pracovníků.

G1,2)

Smazané podheslo /MA bylo součástí MeSH do konce roku 2018. Jeho náhradou je nový deskriptor PRACOVNÍ SÍLY.

[prevence a kontrola](#) (prevention & control), PC, prev

Užij s deskriptory nemocí pro zvýšení odolnosti proti nemoci u člověka nebo zvířat (např. imunizací), pro kontrolu vektorů, pro kontrolu a prevenci výskytu škodlivin v prostředí, pro prevenci a kontrolu sociálních faktorů vedoucích k nemoci, včetně preventivních opatření v individuálních případech.

C; F3

[přenos](#) (transmission), TM, transm

Užij u nemocí pro studie způsobu přenosu.

C1-3,22

[přístrojové vybavení](#) (instrumentation), IS, instrum

Užij u diagnostických a terapeutických postupů, u analytických technik a oborů nebo disciplín zabývajících se vývojem nebo modifikací přístrojů, nástrojů a zařízení.

E1-5; G1,2

[psychologie](#) (psychology), PX, psychol

Užij u nepsychiatrických nemocí, u technik a skupin lidí pro psychologické, psychiatrické, psychosomatické, psycho- sociální, behaviorální a emocionální aspekty a u psychiatrických nemocí pro psychologické aspekty.

C; E1-4,6; F3; I3; M

[radioterapie](#) (radiotherapy), RT, radiother

Užij u nemocí pro terapeutické použití ionizujícího a neionizujícího záření, včetně radioizotopové terapie.

C

[rehabilitace](#) (rehabilitation), RH, rehabil

Užij u nemocí a chirurgických postupů pro obnovení funkce jedince.

C1-21,23; E4; F3

[růst a vývoj](#) (growth & development), GD

Užij pro růst a vývoj mikroorganismů, rostlin a zvířat v postnatálním období a pro postnatální růst a vývoj orgánů nebo anatomických částí.

A1-5,7-10,13-14,17; B

[sekrece](#) (secretion), SE, secret

(Užij pro průnik endogenních látek, které vznikly činností intaktních buněk žláz, tkání nebo orgánů, do intracelulárního prostoru nebo vývodů skrz buněčnou membránu.

A2-16; C4; D6,8,11-13)

Smazané podheslo /SE bylo součástí MeSH do konce roku 2018. Jeho náhradou je existující podheslo /ME.

[sekundární](#) (secondary), SC, second

Užij pro označení sekundární lokalizace nádorového onemocnění (metastáz).

C4

[statistika a číselné údaje](#) (statistics & numerical data), SN, statist

Used with non-disease headings for the expression of numerical values that describe particular sets or groups of data. It includes level of use of equipment and supplies, facilities and services and procedures and techniques. It excludes supply or demand for which "supply & distribution" is used.

E; F4; G1,2; I2,3; J1; M; N2-4

Vysvětlující poznámka:

U podhesla /SN, statistika je třeba řídit se jeho anglickou definicí. Současná česká definice –

Užij u deskriptorů, které neoznačují nemoci, pro vyjádření číselných hodnot, které popisují jednotlivé soubory nebo skupiny dat. Nepatří sem rozmístění pracovníků, v tomto případě užij podheslo "pracovní síly". Nepatří sem zásobování a požadavky na ně, zde použij podheslo "Zásobování a distribuce" - uvedená v záznamu tohoto podhesla je zastaralá, protože v MeSH 2019 již neexistuje podheslo /MA, pracovní síly. Její aktuální překlad se objeví v MeSH 2020 v následujícím znění:

Užij u deskriptorů, které neoznačují nemoci, pro vyjádření číselných hodnot, které popisují jednotlivé soubory nebo skupiny dat. Zahrnuje úroveň využití vybavení a zásob, zařízení a služeb a postupů a technik. Nepatří sem zásobování a požadavky na ně, zde použij podheslo "Zásobování a distribuce".

[škodlivé účinky](#) (adverse effects), AE, adv eff

Užij u léků, chemických látek, biologických přípravků, fyzikálních agens nebo u průmyslových výrobků při normálním používání za účelem diagnostiky, terapie, prevence nebo anestézie. Užij také pro nežádoucí účinky nebo komplikace při výkonech diagnostických, terapeutických, profylaktických, anestetických, chirurgických a jiných.

Změna: do 1996 nežádoucí účinky/adverse effects. B6; D; E1,3,4,6,7; J2

[terapeutické užití](#) (therapeutic use), TU, ther use

Užij u léků, biologických preparátů a fyzikálních agens pro jejich užití při profylaxi a terapii nemoci, včetně veterinárního použití.

D

[terapie](#) (therapy), TH, ther

Užij u nemocí pro léčení. Užívá se i u článků o kombinované terapii. Nepatří sem farmakoterapie, dietoterapie, radioterapie a chirurgie, zde užij stejně znějící podhesla.

C; F3

[toxická](#) (toxicity), TO, tox

Užij u léků a chemikálií pro experimentální studie jejich škodlivých účinků na lidi a zvířata. Patří sem studie stanovující maximálně přípustné dávky nebo doprovodné reakce u různých dávek, užij také pro experimentální studie vystavení vlivům faktorů vnějšího prostředí.

B6; D; J2

[transplantace](#) (transplantation), TR, transpl

Užij u orgánů, tkání nebo buněk pro transplantaci z jednoho místa na jiné u téhož jedince nebo z jednoho jedince na druhého jedince stejného nebo jiného druhu.

A2,3,5-11,13-17

[trendy](#) (trends), TR, trends

Užij pro způsob, jakým se sledovaný předmět mění v čase kvalitativně nebo kvantitativně v minulosti, přítomnosti či budoucnosti. Nepatří sem diskuse o průběhu choroby u jednotlivých pacientů.

E1-4,6,7; G1-2; I2,3; N2-4

[účinky léků](#) (drug effects), DE, drug eff

Užij pro účinky léků a chemických látek na orgány, části těla, tkáně nebo organismy a na fyziologické a psychologické procesy.

A2-17; B1,3-7; D8,12; G4-11,14

[účinky záření](#) (radiation effects), RE, rad eff

Užij pro účinky ionizujícího a neionizujícího záření na živé organismy, orgány a tkáně a jejich složky a na fyziologické procesy včetně účinku ozáření na léky a chemikálie

A; B1,3-7; D; G4-11,14; J2

[ultrastruktura](#) (ultrastructure), UL, ultrastruct

Užij u tkání a buněk (včetně nádorů) a mikroorganismů pro mikroanatomické struktury, které nejsou viditelné ve světelném mikroskopu.

A2-11,13-17; B1,3-7; C4; D8,12

[veterinární](#) (veterinary), VE, vet

Užij pro přirozeně se vyskytující nemoci u zvířat nebo pro diagnostické, preventivní nebo terapeutické postupy užívané ve veterinárním lékařství.

C1-21,23; E1,3,4,6,7

[virologie](#) (virology), VI, virol

Užij u orgánů, živočichů a vyšších rostlin a u nemocí pro virologické studie. Pro bakterie, riketsie a fungi se užívá podheslo "mikrobiologie", pro parazity podheslo "parazitologie".

A; B1-3,5-7; C; E7; F3; J2

[vrozené](#) (congenital), CN, congen

Užij s deskriptory nemocí k označení jejich existence při narození a obvykle již i před narozením. Pro morfologické abnormality a porodní poranění užij podhesla "abnormality" a "zranění".

C1-12,14,15,17,19-23

[výchova](#) (education), ED, educ

Užij pro výuku a učební programy v jednotlivých oborech a pro výcvik skupin osob.

E4; G1-2; M

[využití](#) (utilization), UT, util

(Užij u vybavení, zařízení, programů, služeb a u zdravotnických pracovníků pro diskuse (obvykle s údaji) o jejich využívání, včetně diskusí o nadměrném nebo nedostatečném využívání.

E1-4,6,7; N2-4)

Smazané podheslo /UT bylo součástí MeSH do konce roku 2018. Jeho náhradou je existující podheslo /SN.

[zákonodárství a právo](#) (legislation & jurisprudence), LJ, legis

Užij pro zákony, ustanovení, předpisy nebo vládní nařízení, rovněž pro právní spory a soudní rozhodnutí.

E4; G1,2; I2,3; M; N2-4

[zásobování a distribuce](#) (supply & distribution), SD, supply

Užij pro kvantitu a distribuci materiálu, vybavení, zdravotnických služeb a zařízení. Nepatří sem zásobování potravinami a vodou v průmyslu a povoláních.

D1-23,25-27; E7; J2

[zranění](#) (injuries), IN, inj

Užij s anatomickými deskriptory pro rány a zranění. Nepatří sem poškození buněk, pro které se užívá podheslo "patologie".

A1-5,7-10,13-14,17; B2

Zpracovala PhDr. Radana Kodetová

Zdroj:

<https://www.nlm.nih.gov/mesh/topsubscope.html>

<https://www.medvik.cz/>